

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

УДК 159.923.35

О. М. Амплєєва

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДНИКІВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

У статті розглядається поняття «емоційний інтелект» з точки зору авторів методик. Аналізуються основні складники емоційного інтелекту. Узагальнено концептуальні підходи до розуміння емоційного інтелекту. Представлено результати експериментального дослідження функціонування емоційного інтелекту в ході професійної діяльності психолога. Зокрема, виявлено зв'язок емоційного інтелекту з різними показниками особистості у структурі професійної діяльності практичного психолога (вік, стаж, стать і так далі.).

Ключові слова: емоційна обізнаність, управління своїми емоціями, самомотивація, емпатія, розпізнавання емоцій інших людей, міжособистісний та внутрішньособистісний емоційний інтелект, контроль експресії.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства висуваються значні суттєві вимоги до компетентності і професіоналізму фахівців у галузі психології. Від майбутніх психологів-практиків очікують не тільки засвоєння відповідних знань, умінь і навичок, але насамперед виходу на високий рівень особистісного розвитку та саморозвитку (О.Ф. Бондаренко, Г.Ю. Белокрилова, Т.М. Буякас, С.Д. Максименко, Н.В. Чепелева та інші). Важливим фактором, що забезпечує даний процес, на нашу думку, є наявність у них високого рівня емоційного інтелекту – особливої інтегральної характеристики функціонування психічного, що має істотний вплив на протікання певних інтервалів професійної діяльності психологів як паралельний і незалежний процес відносно раціонального рівня інтелектуальних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття емоційного інтелекту відносно нове для психології. Цей феномен досліджувався вченими у різних напрямках та з різним ступенем впливу на особистість. Так, дослідження адаптивних функцій та адаптаційного потенціалу емоційного інтелекту проводили І.Ф. Аршава, Р. Бар-Он, М.А. Бреккет, Н.В. Коврига, Т.М. Кумскова, В.В. Овсянникова, Г.В. Юсупова. Зокрема, Е.Л. Носенко, Н.В. Коврига та Г.М. Бреслава більш докладно розглядали емоційний інтелект як компонент емоційної сфери особистості.

Дослідженнями, спрямованими на операціоналізацію емоційно-інтелектуального конструкту, займалися такі вчені, як І.М. Андрєєва, О.І. Власова, Г.Г. Гарскова, Д. Карузо, Д.В. Люсін, Дж.Д. Майер,

Е.Л. Носенко, Р. Робертс та П.С. Саловей. Так, Д.В. Люсіна розглядала емоційний інтелект як конструкт, що має подвійну природу, який, з одного боку, пов'язаний з когнітивними здібностями, а з іншого – з особистісними характеристиками. Дослідженням емоційного інтелекту як особливого виду інтелекту займалися Д.В. Ушаков, О.І. Власова, С.П. Дерев'янка [1, с. 10].

Що стосується аналізу особистості практичного психолога у процесі професійної діяльності, то в даному контексті доцільно відмітити дослідження таких вчених, як Г.О. Балл, О.Ф. Бондаренко, М.Й. Боришевський, С.Д. Максименко, В.О. Моляко, Н.І. Пов'якель, О.П. Саннікова та Н.В. Чепелева.

Постановка завдання. Дослідження емоційного інтелекту є досить популярним на сучасному етапі. Емоційний інтелект визначається нами як специфічна підструктура людської психіки, яка, з одного боку, включає здатність розуміння, аналізу та контролю власних почуттів та емоцій, з іншого – вміння відчувати і розуміти настрій, стан і почуття оточуючих людей.

Ми вважаємо, що особливо гостро вказане питання торкається професійної діяльності психолога. Адже саме психолог може допомогти особистості розібратися у її внутрішніх емоційних проблемах, розкрити свій внутрішній потенціал та, можливо, прихований емоційний інтелект. Тому, виходячи з вищезазначеного, **метою** нашої статті є представлення та розкриття основних складників теоретичної моделі функціонування емоційного інтелекту в ході професійної діяльності фахівців з психології.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Теоретичний аналіз сутності емоційного інтелекту, особливостей і закономірностей його реалізації у практичній діяльності психологів виявив значний потенціал ефективності його використання як інструментального засобу досягнення психокорекційних та психотерапевтичних цілей психологічної взаємодії. Для емпіричного, кількісного аналізу дійсної реальної поширеності технік емоційного інтелекту нами було використано групу методик оцінки показників та індикаторів, які різною мірою можуть розглядатися як емпіричні кореляти емоційного інтелекту або нести важливу інформацію про умови його ефективності та відображувати співвідношення і баланс різних аспектів практичної роботи психологів.

Зокрема, у даному дослідженні нами були використані опитувальник «Емоційного інтелекту Емін» (автор Д.В. Люсін) та методика діагностики емоційного інтелекту (автор Н. Холл) [3, с. 205]. Опитувальник «Емоційного інтелекту Емін» складається з 46 тверджень (4-бальна шкала), які об'єднуються в 5 субшкал, які своєю чергою об'єднуються в 4 шкали більш загального порядку.

Тест Емін Д. Люсіна спирається на власну модель емоційного інтелекту автора [5, с. 39]. Емоційний інтелект визначається як здатність до розуміння своїх і чужих емоцій і управління ними. Як здатність до розуміння, так і здатність до управління емоціями може бути спрямована і на власні емоції, і на емоції інших людей. Таким чином, автор вводить поняття внутрішньоособистісного та міжособистісного емоційного інтелекту, які передбачають актуалізацію різних когнітивних процесів і навичок, повинні бути пов'язані один з одним. Визначення, запропоноване Д. Люсином, має глибинну аналогію з моделлю Х. Гарднера, який вважав, що емоційний інтелект є частиною соціального інтелекту. Особистісний інтелект розділений на інтерперсональний і інтраперсональний, що передбачає знання про себе та інших [3, с. 207].

Методика діагностики емоційного інтелекту запропонована Н. Холлом для виявлення здатності розуміти відносини особистості, що репрезентуються в емоціях і управляти емоційною сферою на основі прийняття рішень. Вона містить 30 тверджень, що рівномірно розподіляються на 5 шкал: «Емоційна обізнаність», «Управління своїми емоціями», «Самотивація», «Емпатія», «Розпізнавання емоцій інших людей». Слід зауважити, що на думку Є.П. Ільїна, остання шкала не є достатньо валідною і більше характеризує здатність впливати на емоційні стани інших людей, ніж «розпізнавати емоції інших людей» [4, с. 38].

У нашому дослідженні не ставилося завдання створення нової методики вимірювання емоційного інтелекту, але бажано було б мати оцінки

досліджуваних. Специфіка вивчення емоційного інтелекту психологів, що приймали участь у дослідженні, додає, окрім інших факторів викривлень даних («соціальної бажаності» та інших), ще й фактор «професійної бажаності». Пункти використаних методик цілком зрозумілі досліджуваним фахівцям з психології, що призводить до певних змін первісних оцінок.

Методики опитування породжують оцінку мінливого динамічного процесуального емоційного інтелекту у формі точок у певній шкалі. Типова обробка тестів такого типу орієнтована на діагностику груп осіб для демонстрування їх приблизного рівня, що здійснюється сумуванням балів за ключами, співставленням отриманого числа з тестовими нормами та формулюванням якісного висновку про інтенсивність. Вочевидь, сумування балів є занадто неточним з психометричної точки зору. У межах нашого дослідження оцінка емоційного інтелекту не планувалась для індивідуальної роботи, тому всі операції, перераховані вище, не виконувались.

Ще один аспект проблеми виміру емоційного інтелекту у тому, що психометрична адаптація виконується на великих популяціях осіб, які зазвичай докорінно відрізняються від нашої специфічної групи досліджуваних, – практичних психологів. Тому тест, сконструйований на таких великих популяціях осіб, є неадекватним ситуації дослідження самих психологів, які частково «викривляють» дані пунктів опитувальника через повне усвідомлення їх суті і фактор «професійної значущості» окремих змістів індикаторів тесту.

На відміну від завдань конструювання тестів, їх психометричної адаптації та індивідуального консультування, ми вирішували задачу пошуку глибинних зв'язків емоційного інтелекту і рис особистості, а також нас цікавили окремі зв'язки з такими показниками, як «Вік», «Стаж», «Стать» тощо. Тому ми повністю відмовились від способів сумування балів, які запропоновані авторами, і виконали обчислення оцінок досліджуваних за субшкалами емоційного інтелекту у більш точний, психометрично бездоганний спосіб методом регресійного обчислення оцінок за факторами, який передбачений серед алгоритмів факторного аналізу в комп'ютерній програмі SPSS (Statistical Package for Social Science).

Для обґрунтування дієвості цього підходу слід послатися на цілі статистичного методу факторного аналізу – це вияв: 1) головних компонент, що містять найбільший об'єм інформації про варіацію ознак досліджуваних; 2) специфічних факторів, що під час дослідження психологів насамперед пов'язані з чинником «професійної бажаності», професійних установок сприйняття пунктів тестів; 3) факторів помилок вимірів (наприклад: втома, освітлення, обставини, темп тощо). Моделі голов-

них компонент специфічні, і фактори помилок не розділяються, отже, здійснюючи факторний аналіз і зосереджуючись на змісті головних компонент (з найбільшою вагою, більше одиниці), ми ігноруємо зміст специфічних факторів, а також векторів помилок. Ключовою задачею за такого підходу є з'ясування того, які вектори відповідають змісту факторів, запроєктованому розробником тестів.

Висновки з дослідження та перспективи подальшого розвитку в цьому напрямі. Виконана нами обробка даних психологів-практиків методикою Н. Холла виявила дійсне існування компонент, змістовно запроєктованих автором, але в іншій послідовності, а також з появою серед авторських специфічного для психологів фактору (його зміст ігноровано). Пункти тесту дійсно скупчені (відповідно до авторських ключів) на 70–80 відсотків в головних компонентах, що є достатньо прийнятним результатом.

Оцінка досліджуваних за факторами виконується на основі лінійних регресійних рівнянь, факторні проєкції (кореляції між показниками і головними компонентами) програмно трансформуються у коефіцієнти регресії, а значеннями для підстановки в рівняння виступають стандартизовані первісні дані (з нульовим середніми і одиничною дисперсією). Таким чином, на відміну від «грубих» оцінок сумуванням для індивідуального консультування, ми використали психометрично дуже точну процедуру регресійного обчислення оцінок досліджуваних психологів, яка врахувала варіації дисперсії за всіма пунктами опитувальників Н. Холла і Д.В. Люсіна. Це є підставою для використання отриманих у стандартній шкалі оцінок субшкал емоційного інтелекту для подальших пошуків його зв'язків з рисами особистості та іншими показниками дослідження.

Дослідження оцінки рівнів складників емоційного інтелекту психологів виконувалось з перспективною метою пошуку особистісних важелів для формування емоційного інтелекту в процесі тренінгової роботи зі студентами в умовах ВНЗ. Вимірювання рівня емоційного інтелекту є складним завданням через специфіку самого процесу мінливих емоційних переживань, образів, думок, що лежать в основі емпатичного осягнення суті проблеми клієнта, його стану, а також можливих способів подолання небажаного в особистості людини.

Відповідно до методики Н. Холла для кожного досліджуваного нами отримано оцінки за субшкалами: 1) *управління власними емоціями*; 2) *розпізнавання емоцій інших людей*; 3) *емпатія*; 4) *самотивація*; 5) *емоційна обізнаність*. Відповідно до авторської логіки далі будується «інтегральний показник емоційного інтелекту» як сума балів, але у нашому випадку (оцінки досліджуваних отримані у стандартній шкалі) застосовано середнє значення субшкал. На нашу

думку, інтегральний показник слід отримувати на основі факторного аналізу масиву оцінок, але у нашому випадку через ортогональність оцінок головних компонент це неможливе. Тому отримані (як середні значення) інтегральні оцінки емоційного інтелекту в обох методиках слід розглядати як менш точні і допоміжні показники, задані авторами методики як необхідні, але ключова інформація для висновків про емоційний інтелект все ж містяться в стандартизованих оцінках субшкал.

Наступною методикою дослідження емоційного інтелекту є опитувальник ЕІІН Д.В. Люсіна [5, с. 40]. Факторний аналіз первісних даних досліджуваних виявив у практичних психологів наявність запроєктованих автором субшкал, але в іншому порядку, що не є критичним. На рівні структурного аналізу пунктів опитувальника ЕІІН Д.В. Люсіна нами виявлено п'ятнадцять головних компонентів, що разом пояснюють 75,7% загальної дисперсії та добре відображують теоретично очікувані глибинні чинники в межах проблеми значущості емоційного інтелекту для структурних фаз психологічної діяльності.

В таблиці 1 представлено факторні проєкції: більше 70% пунктів сполучені саме з векторами, вказаними автором. За цими субшкалами також були обчислені оцінки по кожному досліджуваному за факторами: 1) розуміння емоцій інших; 2) контроль експресії; 3) розуміння власних емоцій; 4) управління власними емоціями; 5) управління емоціями інших. Відповідно до позиції автора методики ЕІІН також були обчислені інтегральні показники: міжособистісний ЕІ; внутрішньоособистісний ЕІ, розуміння емоцій; управління емоціями, інтегральний показник ЕІ. Через використання стандартної шкали інтегральні показники обчислювались як середнє між субшкалами, що увійшли в такі інтегровані показники, що частково знижує їх якість з психометричної точки зору.

Таким чином, було підготовлено два масиви оцінок, субшкал і вторинних показників з результатами методів Д.В. Люсіна і Н. Холла з метою пошуку їх зв'язків з рисами особистості й іншими показниками дослідження.

Поряд з вивченням зв'язків рис особистості і особливостей емоційного інтелекту нами було виконано також пошук значущих зв'язків з іншими показниками дослідження. Аналіз зв'язків «стажу» і субшкал емоційного інтелекту виявив наступне:

- + 0,29 (P<0,05) «Вік» та «Інтегральний рівень ЕІ» (Холл);
- + 0,28 (P<0,05) «Психодіагностичний стаж» і «Розпізнавання емоцій» (Холл);
- + 0,32 (P<0,05) «Психотерапевтичний стаж» і «Інтегральний рівень ЕІ» (Холл);
- + 0,29 (P<0,05) «Загальний стаж» і «Інтегральний рівень ЕІ» (Холл)
- + 0,29 (P<0,05) «Загальний стаж» і «Емпатія».

Таблиця 1

Головні компоненти у масиві стандартизованих оцінок емоційного інтелекту за спільної факторизації субшкал методик Д.В. Люсіна і Н. Холла (психологи-практики)

СУМАРНА ВАГА ФАКТОРА	2,6	2,6	2,5	2,4	2,1	1,3
% пояснюваної дисперсії	16,4	16,3	15,6	14,8	13,1	8,4
% накопленої дисперсії	16,4	32,6	48,2	63,1	76,2	84,6
№ загального фактору	1	2	3	4	5	6
Міжособистісний емоційний інтелект (Люсин)	0,95				-0,27	
Розуміння емоцій інших (Люсин)	0,82	0,30			0,31	
Інтегральний показник емоційного інтелекту (Люсин)	0,55	0,32	0,51	0,48	-0,27	
Розуміння власних емоцій (Люсин)		0,83			-0,21	0,31
Розуміння емоцій (Люсин)	0,52	0,80				
Емпатія (Холл)		0,74				
Управління власними емоціями (Люсин)			0,84			0,23
Управління власними емоціями (Холл)			0,78			-0,20
Внутрішньоособистісний емоційний інтелект (Люсин)		0,37	0,64	0,58		0,24
Управління емоціями (Люсин)	0,28	-0,24	0,58	0,56	-0,40	
Контроль експресії (Люсин)				0,90		
Розпізнання емоцій інших людей (Холл)	0,21			0,77	0,22	
Самомотивація (Холл)					0,78	
Управління емоціями інших (Люсин)	0,53	-0,24			-0,70	
Інтегральний рівень емоційного інтелекту (Холл)		0,42	0,31	0,30	0,64	0,33
Емоційна обізнаність (Холл)						0,91

Таблиця 2

Ранговані середні оцінки прийомів й інших аспектів саморегуляції психологів в емоційній сфері

Індикатори анкети	Середнє	Сигма
Переключення емоцій	58,2	20,1
Інтенсивне спілкування	55,5	30,2
Зосередження емоцій	54,8	22,0
Робота по дому	54,8	30,9
Заспокоєння	53,3	25,8
Розподіл емоцій	49,5	24,1
Видалення напруження	47,4	27,5
Гра з домашніми тваринами	37,6	34,9
Напруження	37,3	23,8
Зарядка	34,5	29,4
Психоделічна музика	30,6	27,6
Збудження	29,1	21,1
Танці	26,4	29,0
Спорт	26,2	27,0
Медитація	24,5	29,1
Алкоголь	9,2	17,8
Куріння	8,9	25,5
Вживання антидепресантів	0,5	1,9

Отже, з віком і стажем відбувається дуже повільне, але нарощування активності емоційного інтелекту у функціонуванні особистості психологів-практиків в ході професійної діяльності.

В процесі переходу від раціоналістичної позиції студентів до гнучкої позиції психологічної роботи практиками психологами поступово збільшується акцент на використанні емоційного інтелекту як інструменту. Серед кореляції було помічене також збільшення використання медитативних вправ і вживання алкоголю психологами-практиками.

І алкоголь, і медитації зупиняють раціональну активність, але у різний спосіб, тому можуть бути частковими чинниками набуття досвіду функціонування особистості психолога як «чистого сприйняття» вербального і невербального потоку без раціонально-логічного його аналізу, що є окремою фазою реалізації емоційного інтелекту.

У таблиці 2 представлено середні значення для запропонованих у формі анкети засобів управління власними емоційними станами (потенційно значущі для функціонування емоційного інтелекту).

Отже, найбільш високочастотними є «переключення емоцій», «інтенсивне спілкування», що є точним відображенням ключових жіночих гендерних стратегій: переспрямування енергії активності при емоційному збудженні на прості дії (робота по дому) і соціальне єднання шляхом інтенсифікації спілкування, пошуку спільних почуттів, ставлень, тем розмов, для чого жінки використовують будь-який привід (для початку контактування). Стан взаємодії є нормою для жінки, що радикально відрізняє її від чоловічої статі з гендерно зумовленою цілеорієнтованістю, яка потребує мовчання і зосередженості.

Під час рангування коефіцієнтів кореляцій показника «Інтегральний рівень емоційного інтелекту» (Холл) з іншими показниками дослідження (Табл. 3) виявлено найбільші його кореляції, такими як «видалення напруження» (+0,60; $P < 0,001$), «заспокоєння» (+0,39; $P < 0,01$), «зосередження емоцій» (+0,39; $P < 0,01$), «відчуття емоцій, почуттів іншої людини» (+0,48; $P < 0,001$).

Таким чином, як важливу умову «спрацьовування» емоційного інтелекту можна розглядати опанування вольовим зусиллям власними емоційними переживаннями. Важливим тут є спочатку

Таблиця 3

Ранговані коефіцієнти кореляції показника «Інтегральний рівень емоційного інтелекту» (Холл) й інших показників дослідження

Індикатори	г	Р
Видалення напруження	0,60	0,00
2. На скільки часто Ви відчуваєте емоції і почуття іншої людини при знаходженні поряд з нею?	0,48	0,00
Внутрішньоособистісний емоційний інтелект (Люсин)	0,46	0,00
Розуміння емоцій (Люсин)	0,45	0,00
Емоційна обізнаність (Холл)	0,45	0,00
Розпізнання емоцій інших людей (Холл)	0,45	0,00
Самомотивація (Холл)	0,45	0,00
Емпатія (Холл)	0,45	0,00
Управління власними емоціями (Холл)	0,45	0,00
1. На скільки часто у Вас бувають випадки відчуття внутрішнього світу іншої людини (думка, образи) при знаходженні поряд з людиною?	0,41	0,01
Заспокоєння	0,39	0,01
Зосередження емоцій	0,39	0,01
11. Чи є у вас тенденція до складання ритмічного тексту чи віршів (зараз або в минулому)?	0,38	0,01
Медитація	0,38	0,01
Розуміння власних емоцій (ВП-Д.В. Люсин)	0,35	0,02
Вік	0,34	0,03

Таблиця 4

Ранговані коефіцієнти кореляції показника «Інтегральний показник емоційного інтелекту» (ОЗІ-Д.В. Люсин) й інших показників дослідження

Індикатори	г	Р
Внутрішньоособистісний емоційний інтелект (Люсин)	0,77	0,00
Управління емоціями (Люсин)	0,77	0,00
Розуміння емоцій (Люсин)	0,63	0,00
Міжособистісний емоційний інтелект (Люсин)	0,63	0,00
Психотичність	-0,46	0,00
Розуміння власних емоцій (Люсин)	0,45	0,00
Управління емоціями інших (Люсин)	0,45	0,00
Розуміння емоцій інших (Люсин)	0,45	0,00
Контроль експресії (Люсин)	0,45	0,00
Управління власними емоціями (Люсин)	0,45	0,00
Переключення емоцій	0,42	0,01
Загальна активність	0,42	0,01
Інтроверсія	-0,39	0,01
Спорт	-0,38	0,01
Куріння	-0,38	0,02
Розпізнання емоцій інших людей (Холл)	0,36	0,02
Депресивність	-0,35	0,02
Зарядка	-0,35	0,02
Інтегральний рівень емоційного інтелекту (Холл)	0,34	0,03
10. Чи можете ви побачити сон за власним бажанням?	0,33	0,03
Психічна неврівноваженість	-0,32	0,04

емоційний сплеск як генерація енергії активності психічного, а потім вольове самоопанування. Енергія необхідна для встановлення зв'язку між рівнем свідомого і рівнем підсвідомого, що містить новий об'єм інформації про сприйняття клієнта. Вихід інформації в свідоме блокується раціональними фільтрами, долати яких сприяє емоційний сплеск і його опанування психологом. Витоками емоційного сплеску є відповідальність і нейротичність самого психолога, а також драматичність ситуації самого клієнта, що через ефект емпатії викликає сильні почуття в психолога.

«Інтегральний показник емоційного інтелекту» за методикою Д.В. Люсіна під час рангування кореляцій виявив значний акцент на управлінні емоціями (табл. 4).

Для уточнення співвідношення шкал в обох методиках ми застосували спільну факторизацію лише показників емоційного інтелекту. З факторних проєкцій виділено 5 ключових векторів: 1) «Емоційний інтелект» як розуміння емоцій інших людей; 2) «Емоційний інтелект» як розуміння власних емоцій; 3) «Емоційний інтелект» як управління власними емоціями; 4) «Емоційний інтелект» як розпізнання-контроль емоцій, що разом пояснюють 63,1% загальної дисперсії. Четверта і п'ята компоненти – «Самотивація» та «Емоційна обізнаність» – це специфічні позиції розуміння емоційного інтелекту в ході розробки методики Н. Холла, які відсутні в методиці Д.В. Люсіна.

Таким чином, емоційний інтелект – це процес розпізнання емоційних сигналів, розуміння їх як внутрішня вербалізація раціонального рівня і управління власними переживаннями.

Управління емоціями інших – менш значуща субшкала, яка є похідною і наслідком розуміння емоцій клієнта й виступає окремим, стороннім відносно внутрішнього механізму емоційного інтелекту, аспектом роботи психолога. Дію емоційного інтелекту у першу чергу гіпотетично (потребує більш глибокого дослідження) можна пов'язати з присутністю людини поруч з психологом на малій відстані, як ключової умови, а також взаємною настройкою людей, типовою для осіб з родинними зв'язками.

Література:

1. Амплєєва О.М. Особливості навчання майбутніх психологів з використанням принципів емоційного інтелекту. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Т. 1. Вип. 1. Херсон: ХДУ. 2018. (Серія «Психологічні науки»). С. 9–14.
2. Андреева И.Н. Азбука эмоционального интеллекта. Санкт-Петербург : БХВ-Петербург. 2012. 288 с.
3. Гарднер Г. Структура Разума. Теория множественного интеллекта. Москва : Вильямс. 2007. 512 с.
4. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. Санкт-Петербург : Питер. 2002. 752 с.
5. Люсин Д.В. Опросник на эмоциональный интеллект ЭМИН: новые психометрические данные. *Практична психологія та соціальна робота: Науково-практичний освітньо-методичний журнал*. 2010. № 12. С. 39–48.
6. Goleman D. Working with Emotional Intelligence. New York: Bantam Books. 1998. 383 p.

Амплеєва О. М. Исследование основных составляющих эмоционального интеллекта в профессиональной деятельности практического психолога

В статье рассматривается понятие «эмоциональный интеллект» с точки зрения авторов методик. Анализируются основные составляющие эмоционального интеллекта. Обобщен концептуальный подход к пониманию эмоционального интеллекта. Представлены результаты экспериментального исследования функционирования эмоционального интеллекта в ходе профессиональной деятельности психолога. В частности, выявлена связь эмоционального интеллекта с различными показателями личности в структуре профессиональной деятельности практического психолога (возраст, стаж, пол и так далее).

Ключевые слова: эмоциональная осведомленность, управление своими эмоциями, самотивация, эмпатия, распознавание эмоций других людей, межличностный и внутриличностный эмоциональный интеллект, контроль экспрессии.

Amplieieva O. M. Research of main composition emotional intelligence professional activities of practical psychologist

The article discusses the concept of «emotional intelligence» from the point of view of the authors of the methods. The main components of emotional intelligence are analyzed. The conceptual approach to understanding emotional intelligence is summarized. The results of an experimental study of the functioning of emotional intelligence in the course of the professional activity of a psychologist are presented. In particular, the connection of emotional intelligence with various indicators of personality in the structure of the professional activity of a practical psychologist (age, experience, gender, etc.) has been revealed.

Key words: emotional awareness, control of one's emotions, self-motivation, empathy, recognition of other people's emotions, interpersonal and intrapersonal emotional intelligence, expression control.